

Praca w tak zmiennym środowisku jak grunt to codzienne wyzwania

Z **RAJMUDEM PAWLAKIEM**, prezesem zarządu Stump-Hydrobudowa Sp. z o.o., rozmawiają **MARIUSZ KARPIŃSKI-RZEPA** i **JOANNA MICIAK**, zdjęcia: **STUMP-HYDROBUDOWA Sp. z o.o.**

Absolwent Politechniki Poznańskiej, Wydziału Budownictwa Lądowego, Instytutu Inżynierii Lądowej. W latach 1981–1988 majster, kierownik robót i budów w przedsiębiorstwach budownictwa drogowego i ogólnego w obecnym województwie kujawsko-pomorskim. Od 1989 r. do 1996 r. (z krótkimi przerwami) kierownik budowy, kierownik kontraktu w różnych firmach budowlanych na rynku niemieckim (Düsseldorf, Salzgitter, Berlin, Norymberga, Fürth, Coburg). W latach 1997–2002 kierownik kontraktu, kierownik Działu Logistyki Hochtief Polska SA, Budokor SA. Od 2002 r. do dziś w Stump-Hydrobudowa Sp. z o.o., najpierw jako wiceprezes, członek zarządu, potem prezes.

Firma Stump-Hydrobudowa Sp. z o.o. oferuje pakiet rozwiązań w zakresie specjalistycznych robót fundamentowych. Jakiego rodzaju są to usługi?

Stump-Hydrobudowa Sp. z o.o. wyrosła przede wszystkim z tradycji kotwiarских. Na początku swojej działalności była znaną na rynku firmą, która zajmowała się kotwieniem różnego rodzaju konstrukcji przy użyciu kotwi linowych. Po roku 2002, kiedy to udział spółki Hydrobudowa-Bis – bo tak wówczas nazywało się przedsiębior-

stwo – zostały wykupione przez niemiecką firmę Stump Spezialtiefbau GmbH, zaczęliśmy stopniowo poszerzać swój asortyment. Dziś projektujemy i wykonujemy rozwiązania w zakresie fundamentowania specjalnego i wzmacniania podłoża dla każdego rodzaju budownictwa (infrastrukturalnego, kubaturowego, przemysłowego) z wykorzystaniem szerokiej gamy technologii: od palowania (pale CFA, pale orurowane, pale przemieszczeniowe, pale z pozostawioną rurą stalową), przez wykonawstwo ścian

szczelinowych, gwoździe, kotwie, iniekcje, kolumny DSM, kolumny betonowe, po rozmaite metody stosowane w celu utrzymania czy wzmocnienia fundamentów budynków zabytkowych, zarówno jeśli chodzi o starą substancję, jak i powstające w sąsiedztwie nowe obiekty. Rozwój polskiego budownictwa nabrał w ostatnim czasie tempa, w związku z czym stale zmniejsza się powierzchnia, która pozostaje do dyspozycji inwestorów – te tereny trzeba rozsądnie zagospodarować, mądrze wykorzystać każdy kawałek działki. I tutaj ważną rolę odgrywają właśnie metody tworzenia fundamentów specjalnych.

Ponadto świadczymy usługi z zakresu *vario engineering* – na zlecenie klienta i na podstawie przedstawionych przez niego planów, projektów, szkiców proponujemy własne rozwiązania w konkretnej sytuacji, które mają np. zredukować koszty inwestycji, skrócić czas jej realizacji, przyspieszyć rozpoczęcie prac czy zmniejszyć ryzyko komplikacji. Oferujemy zatem nie tylko wykonawstwo robót, ale również własną myśl techniczną – doradzamy w kwestiach związanych z posadowieniem obiektu w danym miejscu, pomagamy oszacować budżet itp. Często zdarza się też i tak, że klienci zwracają się do nas z prośbą o radę już na etapie zakupu działki pod inwestycję, bo nie mają pewności, czy wybrana przez nich lokalizacja z uwagi na panujące tam warunki gruntowe będzie właściwa dla obiektu, który miałby w tym miejscu powstać. Ponadto wspieramy projektantów przygotowujących dokumentację niezbędną do ubiegania się o pozwolenie na budowę w części dotyczącej fundamentów specjalnych. Stump-Hydrobudowa Sp. z o.o. jest firmą budowlaną oferującą szeroki pakiet rozwiązań i możliwości technologicznych, a także przedsiębiorstwem

doradczo-konsultingowym, zapewniającym kompleksową obsługę w zakresie posadowienia konstrukcji w zróżnicowanych, nierzadko trudnych warunkach.

Na czym polega specyfika wykonywania fundamentów specjalnych?

Fundamentowanie specjalistyczne to szczególnie rodzaj robót budowlanych, który wymaga od wykonawcy zaawansowanej wiedzy i dużego doświadczenia. Wiąże się bowiem z koniecznością działania w niejednorodnym środowisku, jakim jest grunt. Sama technologia została ściśle opisana i wiadomo, jak należy tego typu prace wykonywać, ale warunki, z którymi przychodzi nam się zmierzyć, bywają rozmaite. Zanim przystąpimy do realizacji zlecenia otrzymujemy wytyczne, pełny zestaw informacji na temat gruntu, wyniki badań geologicznych, ale o tym, z czym tak naprawdę mamy do czynienia, przekonujemy się nierzadko dopiero podczas prac. Może się zatem okazać, że układ warstw gruntowych na jednym obszarze zmienia się co kilka metrów. To i wiele innych uwarunkowań należy mieć na względzie np. podczas głębienia ścian szczelinowych – musimy działać bardzo precyzyjnie i rozważnie, ponieważ popełnione na tym etapie błędy mogą mieć poważne konsekwencje i wpływać na ogólny stan całego obiektu podczas eksploatacji.

Pewnym problemem są także wyobrażenia ludzi niezajmujących się tym, w czym my się specjalizujemy, na temat spodziewanych efektów naszej pracy. Wielu inwestorów, a także wykonawców związanych z innymi gałęziami budownictwa zakłada, że głębiona przez nas ściana powinna być idealnie gładka. Tymczasem ona zawsze będzie miała odbicie gruntu, w którym się znajduje, i gładka będzie jedynie w tych miejscach, gdzie pracujemy z niezbyt odkształcającą się substancją. Każde przewarstwienie gruntów organicznych widoczne jest na wykonywanej przez nas ścianie szczelinowej. Oczywiście, później ją odpowiednio przygotowujemy, ale trzeba pamiętać, że nigdy nie

Ściana berlińska obudowy wykopu pod tunel tramwajowy przy dworcu kolejowym w Krakowie

będzie wyglądała tak, jak gładkie ściany w naszych mieszkaniach.

W swojej codziennej pracy firma korzysta z własnych, autorskich pomysłów. Jakie nowoczesne rozwiązania udało się Państwu wdrożyć od początku działalności?

Właściwie większość realizowanych przez nas projektów to autorskie pomysły, oczywiście w tych przypadkach, w których mamy wyłączność na jednokrotne zastosowanie danego rozwiązania. Do każdego klienta podchodzimy indywidualnie i przygotowujemy własną propozycję w taki sposób, by jak najlepiej pasowała do konkretnej inwestycji i sprawdziła się w konkretnych warunkach. Uważam, że mamy czym się pochwalić. Jesteśmy jednymi z nielicznych w Polsce, którzy wykonują i stosują kotwie linowe wielobuławowe. Po raz pierwszy wykorzystaliśmy je do kotwienia ścian szczelinowych pod galerię handlową Złote Tarasy w Warszawie. Pomimo że są w naszym kraju przedsiębiorstwa, które mają większe doświadczenie w tym zakresie, byliśmy

pierwszą firmą, o ile mi wiadomo, która wykonała w Polsce ścianę szczelinową o grubości 1,5 m jako ścianę oporową. Było to przy centrum handlowym Auchan niedaleko ronda Hakena w Szczecinie.

Byliśmy również, sięgając jeszcze do samych początków działalności spółki, prekursorami w stosowaniu pali wciskanych. Takie rozwiązania wykorzystuje się szczególnie w obiektach zabytkowych z uwagi na ograniczoną powierzchnię. Pali wykonane z krótkich elementów rurowych są wciskane w ziemię za pomocą siłowników hydraulicznych. To rozwiązanie ma istotną zaletę – wprowadzając pal w grunt i dokonując odczytów na prasie, od razu wiemy, jaką siłę on przenosi. Obecnie zapotrzebowanie na tego rodzaju usługi nieco zmalało, ale liczymy na to, że w Polsce uda się wygospodarować więcej środków na ochronę starych, zabytkowych substancji, które wymagają zastosowania technologii niezbyt silnie ingerujących w grunt, a zapewniających tym budynkom stabilność.

Które ze zrealizowanych dotąd projektów okazały się dla Państwa największym wyzwaniem?

Do takich należy z pewnością zaliczyć wspomniane już prace z wykorzystaniem kotwi wielobuławowych pod warszawskimi Złotymi Tarasami, a także głębienie ściany szczelinowej o półtorametrowej grubości w Szczecinie. Bardzo dużym wyzwaniem pod względem logistycznym i czasowym była jedna z naszych ostat-

Dziś projektujemy i wykonujemy rozwiązania w zakresie fundamentowania specjalnego i wzmocnienia podłoża dla każdego rodzaju budownictwa

Pale wielkośrednicowe wiercone w rurze obsadowej – budowa farmy wiatrowej Krobia Południe

nich realizacji – zabezpieczenie osuwiska na drodze S69. Drugi etap inwestycji wymagał od nas wyjątkowo sprawnego i szybkiego działania, bo trwał zaledwie kilkanaście dni (rozpoczął się w drugiej połowie grudnia 2013 r. i zakończył na początku stycznia 2014 r.). Ku zadowoleniu zlecającego i nas samych wszystko udało się zrobić w terminie, mimo ostrego reżimu czasowego i niesprzyjających warunków atmosferycznych. Istotnym osiągnięciem było dla nas także wykonanie pomieszczeń Groty Sobieskiego w pałacu króla Jana III w Wilanowie. Byliśmy odpowiedzialni za stworzenie konstrukcji pod ogrodem

Mikropale pod fundamenty części blokowej instalacji odzotowania spalin – Elektrownia Połaniec

barokowym, która pełni obecnie funkcje wystawiennicze i konferencyjne – był to pierwszy etap działań mających na celu dostosowanie pałacu do wzmożonego ruchu turystycznego. Nie mogę w tym miejscu nie wspomnieć również o udziale Stump-Hydrobudowa Sp. z o.o. w budowie tunelu dla szybkiego tramwaju w Krakowie. Nasza rola polegała na stworzeniu zabezpieczenia wykopu – wysokiej konstrukcji tymczasowej (tzw. berlinki), kotwionej na trzech poziomach. Wielu nie wierzyło, że nam się uda, a jednak udało nam się temu trudnemu zadaniu. Mnie osobiście cieszy także uczestnictwo firmy w przedsięwzięciu tak ważnym nie tylko dla krakowskiej, ale i polskiej kultury, jakim była budowa Podziemi Rynku – muzeum pod płytą Rynku Głównego w Krakowie. Ściany zewnętrzne głównej sali ekspozycyjnej naprzeciwko kościoła Mariackiego zostały przez nas wykonane w technologii palisady z pali CFA. Trudna, wymagająca szczególnej ostrożności i dbałości o środowisko jest ponadto praca przy ciekach wodnych. Obecnie wykonujemy np. zabezpieczenia ujścia Wisły do Morza Bałtyckiego – kotwimy pod wodą elementy betonowe, które stanowią zakończenie ujścia rzeki do Zatoki Gdańskiej.

Właściwie niemal każdego dnia spotykamy się z mniejszymi bądź większymi wyzwaniami. Na budowie zdarzają się bowiem rozmaite sytuacje wynikające ze specyfiki naszej działalności, która wiąże się właśnie z koniecznością prowadzenia prac w niejednorodnym środowisku. Jeden z najpoważniejszych problemów geotechnicznych, z jakim przyszło nam się zmierzyć – jak się później okazało, był to drugi taki przypadek w Polsce – wymagał pomocy i opinii ekspertów z ośrodków naukowych, w tym również specjalistów z Polskiej Akademii Nauk. Trudności związane ze zmiennością warunków, w których działamy, musimy pokonać również i teraz, podczas realizacji jednej z największych inwestycji komunikacyjnych w Łodzi. Nasza praca polega w tym przypadku na wykonaniu ścian szczelinowych o grubości 1,2 m oraz metrowych baret przy budowie tunelu dojazdowego do dworca kolejowego Łódź Fabryczna. Tutaj także rzeczywistość, a więc to, co zastajemy w ziemi, nierzadko znacznie odbiega od tego, co otrzymujemy na papierze, czyli od wyników badań geologicznych. Takie wyzwania są wpisane w naszą codzienną pracę. Na szczęście w większości przypadków udaje

się z tych komplikacji wybrnąć obronną ręką i – co także nie jest bez znaczenia – z nowym bagażem cennych doświadczeń. Doświadczenia te pozwalają w przyszłości lepiej zaplanować działania, wykluczyć już na etapie przygotowania występowanie drobnych bądź poważniejszych błędów.

Od 2004 r. Stump-Hydrobudowa Sp. z o.o. jest członkiem Polskiego Zrzeszenia Wykonawców Fundamentów Specjalnych. Czym zajmuje się ta organizacja?

Jednym z podstawowych celów działalności Zrzeszenia jest propagowanie wiedzy na temat tej szczególnej gałęzi budownictwa, jaką jest wykonawstwo fundamentów specjalnych oraz ochrona praw i interesów tworzących je firm. Wspierając się powagą instytucji naukowych, opracowujemy instrukcje do naszego asortymentu robót – na stronie internetowej organizacji można znaleźć specyfikacje dotyczące danej technologii. Na podstawie tych wytycznych każdy członek stowarzyszenia przygotowuje swoją ofertę, a następnie jej szczegółowe warunki przedstawia klientowi, tak by miał on możliwie dokładny obraz tego, jak – zgodnie z normą – będzie wyglądać konkretny element po zakończeniu prac. Działamy zatem w szeroko pojętym interesie inwestorów oraz zarządzających obiektami, nieposiadających wystarczającej wiedzy i doświadczenia w tej dziedzinie, a jednocześnie chronimy zrzeszone przedsiębiorstwa przed nieuzasadnionymi pretensjami czy nieuczciwą konkurencją ze strony osób, które – nie mając odpowiedniego przygotowania – twierdzą, że coś można zrobić ładniej, szybciej, taniej. Ponadto staramy się brać czynny udział w przygotowaniu aktów legislacyjnych i przepisów prawa – sami inicjujemy opracowanie dokumentów bądź wydajemy opinie na temat powstających regulacji w sprawach związanych z przedmiotem naszej działalności. Walczymy także z błędami pojawiającymi się niejednokrotnie w oficjalnych materiałach przetargowych i uzmysławiamy, jakie konsekwencje może nieść ze sobą pozostawienie tego typu uchybień czy nieprawidłowości.

Problemem, nad którym Zrzeszenie ostatnio intensywnie pracuje, jest wprowadzenie wymogu tworzenia platform roboczych na placu budowy, które ułatwiałyby wjazd ciężkich maszyn i sprzętu oraz transport ładunku, w konsekwencji podnosząc poziom bezpieczeństwa nie tylko pracowników, ale również wszystkich innych osób

znajdujących się w pobliżu. Zależy nam na tym, by skonstruowanie platformy roboczej było jednym z elementów oferty, a strony – inwestor i wykonawca – jeszcze przed przystąpieniem do realizacji zlecenia ustalały, kto ma ją przygotować. Zarząd stowarzyszenia obecnie próbuje zainteresować tym tematem grono firm, które są sygnatariuszami Porozumienia dla Bezpieczeństwa w Budownictwie, i przekonać je, że zapewnienie takiej platformy to także dbałość o bezpieczne warunki pracy, bowiem może ona skutecznie zmniejszyć ryzyko wypadku.

Ważnym zadaniem organizacji jest również troska o wysoką kulturę wykonawstwa fundamentów specjalnych – odpowiedni poziom etyczny i zawodowy wszystkich członków. Organizujemy różnego rodzaju szkolenia, konferencje, spotkania, których uczestnicy mogą poszerzyć swoją wiedzę, zapoznać się z nowymi technologiami, zobaczyć innowacyjne rozwiązania, a także wymienić się doświadczeniem z reprezentantami innych zrzeszonych firm. Co ważne, z jednej strony konkurujemy ze sobą, ale z drugiej – cały czas się wspieramy, często tworząc kompleksową ofertę na wykonanie zadania przerastającego możliwości jednej firmy. Wiemy, kto w czym się specjalizuje i staramy się wzajemnie uzupełniać. Mamy bowiem świadomość, że działamy dla naszego wspólnego dobra, jakim jest najwyższa jakość świadczonych przez nas usług i dynamiczny rozwój techniki fundamentowania specjalistycznego.

Stump-Hydrobudowa Sp. z o.o. obecnie jest na rynku już od ponad 20 lat. Przez dwie minione dekady polska branża budowlana przeżywała lepsze i gorsze momenty, ale wydaje się, że najważniejsze problemy dotknęły ten sektor w ciągu ostatnich kilku lat. Jak udało się firmie wypracować i utrzymać solidną pozycję na tak trudnym i niestabilnym rynku, jakim są usługi budowlane?

Trudności, z którymi zmagać się musiał sektor budowlany, dotknęły także i nas. W naszym przypadku nałożyły się na to jeszcze problemy własnościowe i zmiany z tego wynikające, które uniemożliwiały nam udział w przetargach, korzystanie z kredytów itp. Liczba otrzymywanych zleceń drastycznie spadała – był taki czas, że mieliśmy ich 60%, a nawet 80% mniej w porównaniu z okresem największej prosperity. Przez ostatnie półtora roku działaliśmy, wyłącznie opierając się na własnych

Kotwienie elementów nabrzeża (kotwie jednopretowe pod wodą), Świbno – ujście Wisły do Zatoki Gdańskiej

środkach, a więc utrzymywaliśmy się jedynie z tego, co udało nam się zarobić na bieżąco. Na szczęście mieliśmy, i nadal mamy, stałych klientów, którzy wciąż do nas wracają i m.in. dzięki nim przetrwaliśmy te najtrudniejsze momenty. Utrzymanie się na rynku wymagało niestety także wielu wyrzeczeń i podjęcia szeregu trudnych decyzji, w tym także i tych dotyczących redukcji etatów. Musieliśmy w tym czasie zwolnić ponad 100 osób, w wyniku czego liczba pracowników spadła do ok. 125 i na takim poziomie utrzymuje się do dziś. Z sześciu funkcjonujących wcześniej oddziałów zostały trzy: dwa w Warszawie (Oddział Centrum i Oddział Ścian Szczelinowych) oraz jeden w Krakowie (Oddział Południe). Przejęły one funkcje i zadania nieistniejących już oddziałów w Gdańsku, Poznaniu i Wrocławiu. W ten sposób – na drodze oszczędności i niełatwych wyborów – wybrnęliśmy z największych kłopotów. Obecnie firma jest częścią jednego z najprężniej działających austriackich koncernów budowlanych, od 20 lat znanego także w Polsce – PORR AG. Liczymy na to, że rok 2014 zapoczątkuje korzystne zmiany na rynku budowlanym. Duża nadzieja w projektach infrastrukturalnych – wiele przetargów z zakresu budownictwa kolejowego czy na wykonawstwo autostrad i dróg szybkiego ruchu już zostało rozpisanych, a sporo ma jeszcze ruszyć. Każde z tych zadań obejmuje tworzenie fundamentów specjalnych, więc istnieją spore szanse na nowe kontrakty również i dla nas.

Co Pańskim zdaniem mogło być przyczyną niedawnej zapaści na rynku usług budowlanych w Polsce?

Na tołożyło się wiele czynników, ale te szczególnie istotne wiążą się z zasadami pozyskiwania zleceń na przetargach

publicznych i prawem regulującym te kwestie. Sytuacja, w której kryterium rozstrzygającym jest cena, prowadzi do tego, że w postępowaniach przetargowych pojawiają się oferty z kwotą stanowiącą nawet 40–50% budżetu przeznaczonego na inwestycję, podczas gdy suma kosztów bezpośrednich przekracza ten udział procentowy. Ale firma spełnia wszystkie warunki formalne, zaproponowała najniższą cenę, więc to ona wygrywa. Potem okazuje się, że jedynym możliwym rozwiązaniem pojawiających się na placu budowy problemów jest przerwanie prac, czego efektem są niedokończone odcinki dróg szybkiego ruchu i autostrad, które miały być gotowe na Mistrzostwa Europy w piłce nożnej w 2012 r., a my je wciąż z mozołem kończymy. Mam nadzieję, że władze będą konsekwentnie realizować plany związane z wybudowaniem do roku 2020 pełnej sieci dróg szybkiego ruchu i tych kilku planowanych autostrad, bo dzięki temu wiele firm, w tym także i moja, będzie miało szansę na pozyskanie zleceń. To wszystko musi się opierać na rzetelnej kalkulacji i rozsądnym podejściu podmiotów ogłaszających przetargi. Uważam, że najlepszym sposobem rozstrzygnięcia postępowań byłoby odrzucanie w pierwszej kolejności cen najniższej i najwyższej. To pozwoliłoby w konsekwencji wybrać takiego wykonawcę różnego asortymentu robót, w tym m.in. z zakresu fundamentowania specjalistycznego, który oferuje realną cenę i, co za tym idzie, gwarantuje solidną i terminową realizację inwestycji. Uważam również, że budownictwo to gałąź gospodarki, która ją napędza, i chciałbym, aby decydenci o tym pamiętali.

Dziękuję za rozmowę.